

Kapittel 6 & 7

Kapittel 6: en makroøkonomisk modell uten kapital- og valutamarked

- Innledning til makroøkonomiske modeller
- Modell eksempel
- Hvordan brukes modellen?
 - Prognoser
 - Konsekvensanalyser
 - Mål-middel analyse

Hvorfor trenger vi makroøkonomiske modeller?

- Makroøkonomiske modeller kan brukes som virkemidler for å besvare økonomiske problemstillinger i samfunnet, f.eks.:
 - Hva blir virkningen i økonomien av en endring i eksporten?
 - Hva kan staten gjøre dersom de ønsker å øke sysselsetningen?
 - Hva er effektene av skattelettelser?
- For å svare på disse spørsmålene brukes matematiske (makroøkonomiske) modeller sammen med mål-middel analyse
- Vi skal sette opp en kortsiktig etterspørselsmodell (uten kapital- og valutamarked)

Hva er en makroøkonomisk modell?

- Makroøkonomiske modeller kjennetegnes ved:
 - Forenkling av virkeligheten
 - Klare forutsetninger
 - Logisk oppbygging
 - Kausalstruktur (årsak-virkning)
 - Et gitt antall ligninger og variable som lar seg løse
 - Endogene og eksogene variable
 - Muliggjør analyse av økonomiske problemstillinger
 - Fanger opp retningene økonomien tar
 - Virker som beslutningstøtte (politiske tiltak, konsekvensanalyser etc.)

Modell 1: forutsetninger

- Kortsiktig etterspørselsmodell (kapasitetsgrensen endres ikke)
- Representerer realøkonomien
- Entydig sammenheng mellom produksjon og sysselsetting (jo lavere utnyttlesesgrad, jo høyere arbeidsledighet)
- Ledig kapasitet (BNP kan ikke overstige Y_{pot})
- Faste priser (fokuserer kun på volumendringer)
- All inntekt skapes i privat sektor
- Statisk modell
- Skatt eneste inntekt offentlig sektor
- Renta inngår som offentlig virkemiddel (pengopolitikk)
- Offentlig etterspørsel kan brukes til å påvirke aktivitetsnivå (finanspolitikk)
- Ser bort fra kapitalslit (fokuserer kun på BNP, ikke NNP)

Modell 1 – kortsiktig etterspørsel

$$Y = C_p + I_p + G + NX$$

$$C_p = c(Y - T) + C^0$$

$$I_p = I^0 - bi$$

$$NX = X^0 - aY$$

$$T = T^0 + tY$$

- Y – BNP
- C_p – privat forbruk
- G – offentlig etterspørsel
- I_p - privat brutto realinvestering
- i – rentenivået
- NX – netto eksport
- T – skattenivå
- t – skattesats
- T^0 – inntektsuavhengig skatt
- c – marginal konsumrate
- b – investorenes marginale rentefølsomhet
- a – marginal importrate
- C^0 , I^0 og X^0 er konstantledd

Modell 1 – kortsiktig etterspørsel

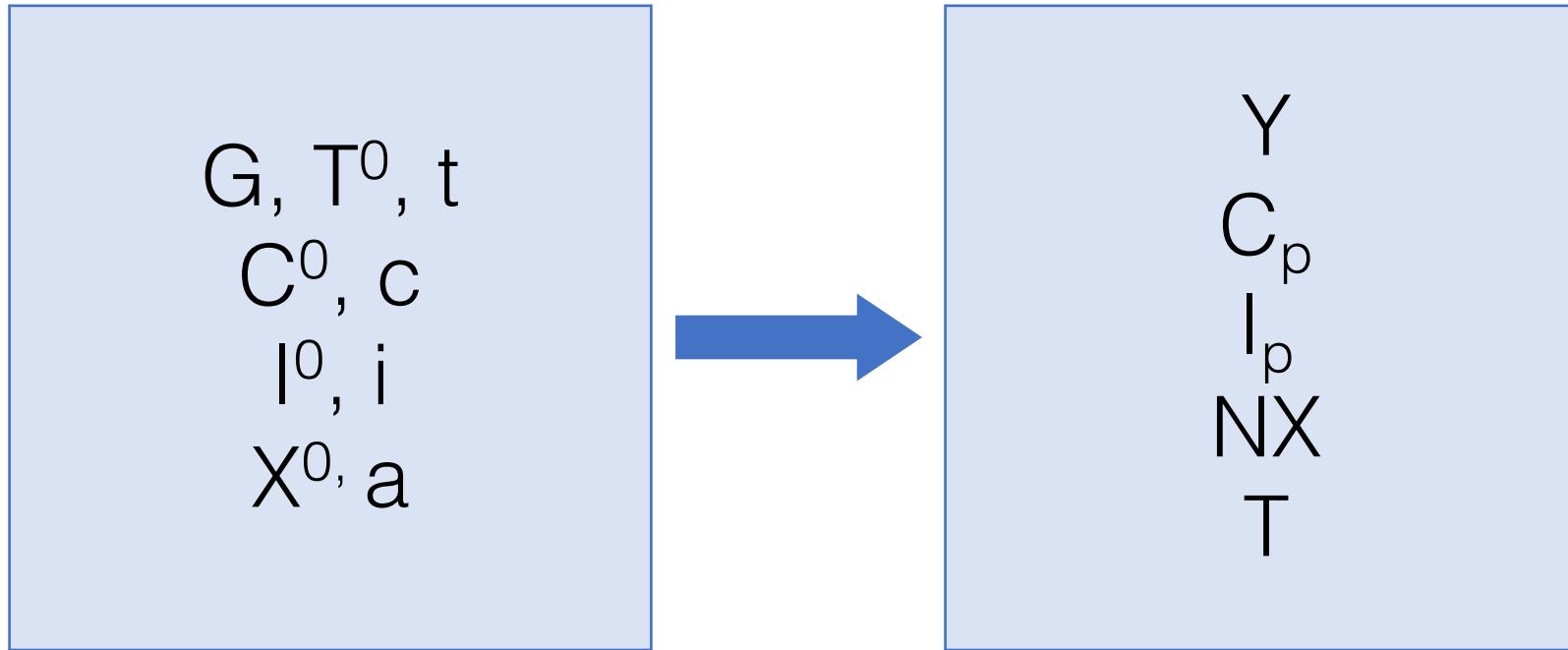
$$\begin{aligned}Y &= C_p + I_p + G + NX \\C_p &= c(Y - T) + C^0 \\I_p &= I^0 - bi \\NX &= X^0 - aY \\T &= T^0 + tY\end{aligned}$$

- Relasjon 1 viser generalbudsjettet om at tilgang på varer og tjenester er lik bruken
- Relasjon 2 viser konsumprisfunksjonen (privat konsumetterspørsel – avhengig av disponibel inntekt fratrukket skatt)
- Relasjon 3 viser at forklaringsfaktoren til private realinvesteringer er renten
- Relasjon 4 viser at importen antas å bestemmes av aktivitetsnivået, mens eksporten fastsettes av etterspørselen i utlandet
- Relasjon 5 består av et ledd som er uavhengig av BNP og en konstant skattesats

Hva kan modellen brukes til?

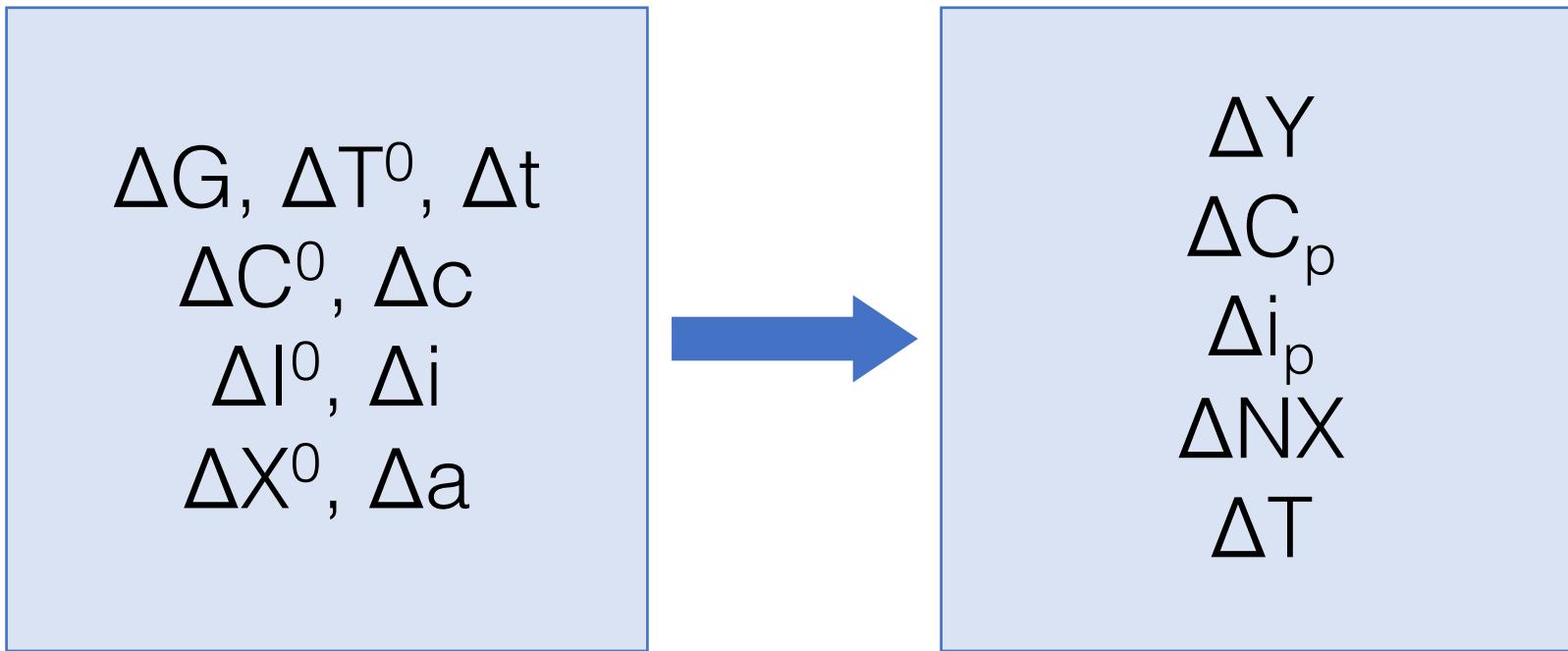
1. Prediksjoner og prognoser
2. Konsekvensanalyser
3. Mål-middel-analyse

Modellen kan brukes til å predikere størrelsen på de endogene variablene

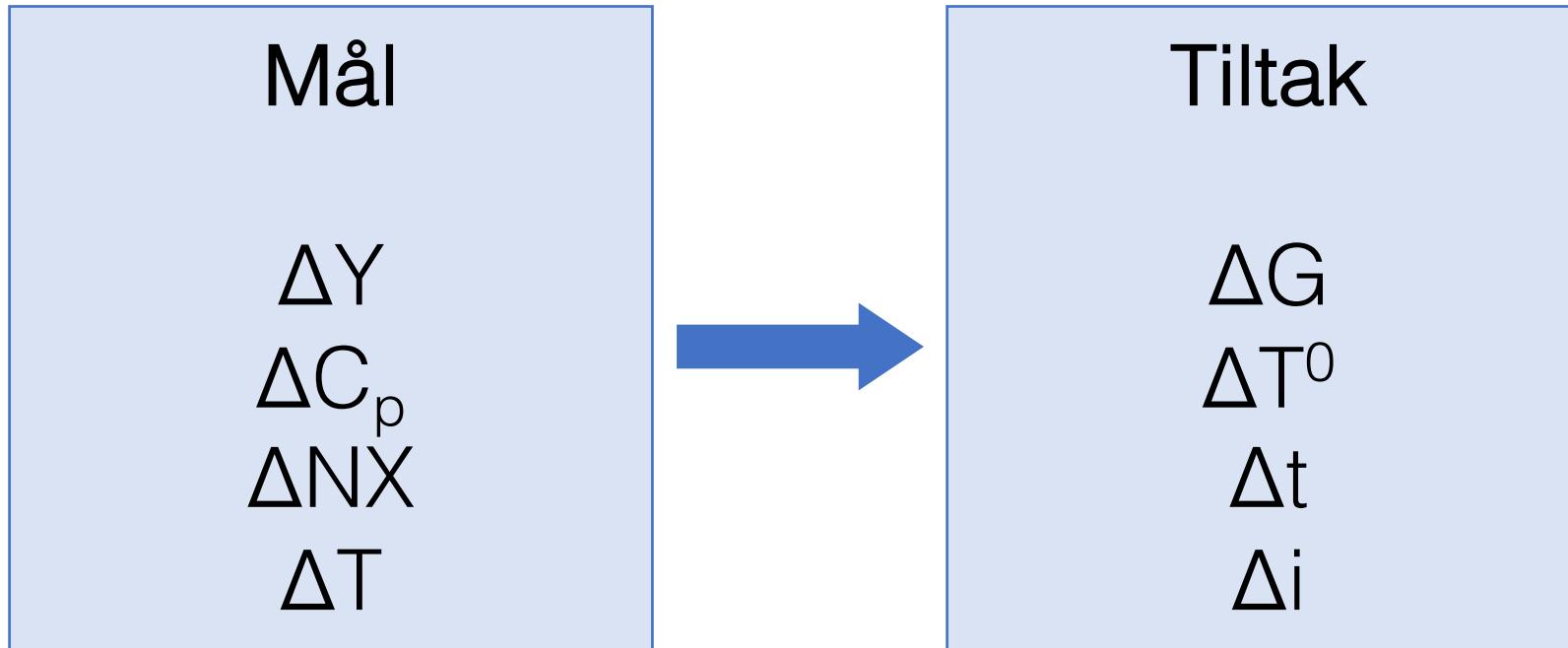
- Verdien på de eksogene variablene bestemmer størrelsen på de endogene variablene

Modellen kan brukes til konsekvensanalyse ved å se på endringen i størrelser

- En endring i en eller flere eksogene variabler påvirker de endogene variablene

Modellen kan brukes til mål-middel-analyse

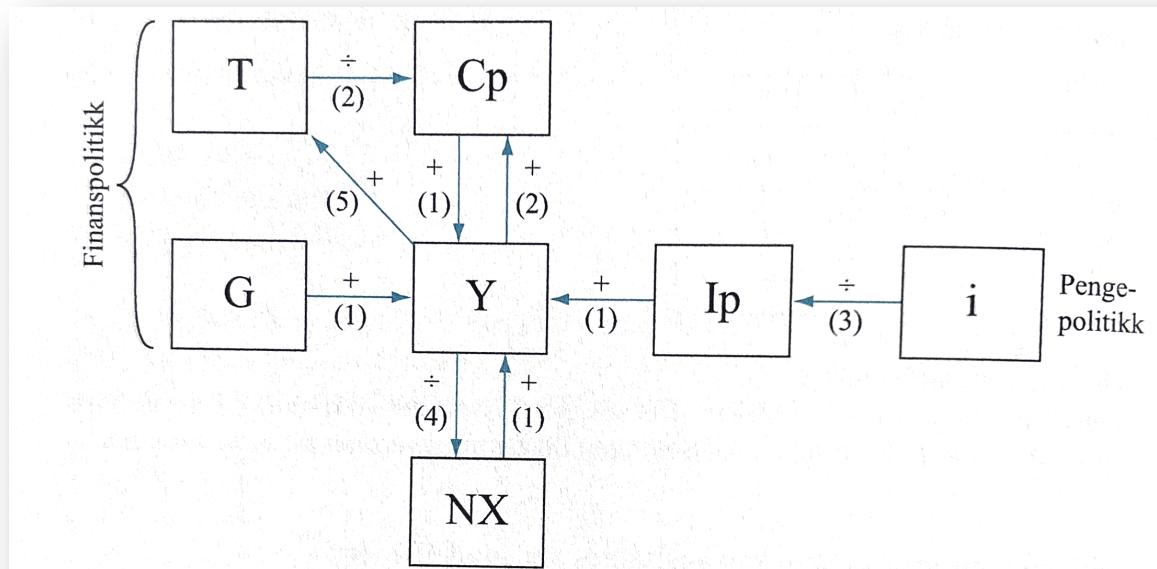
- Målsettingen er ofte normativt bestemt. Det gjelder å finne det virkemidlet som er best egnet for å nå denne målsettingen. Målsettingen bestemmer verdien på virkemidlene

Eksempler på målsetninger modellen kan brukes til

- Øke sysselsettingen til et gitt nivå
- Forbedre handelsbalansen
- Oppnå et bestemt nivå på privat forbruk
- Stimulere (øke) private investeringer

Hvordan virker modellen?

- De fire komponentene som kan bidra til økt Y er:
 1. Privat forbruk
 2. Privat realinvestering
 3. Offentlig kjøpe av varer og tjenester
 4. Forbedret handelsbalanse
- To faktorer gir endring i privat forbruk:
 1. BNP
 2. Skattenivå
- Økning i renten gir lavere realinvestering

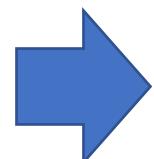
Figur 6.6 Sammenhengene i modellen

Denne figuren er nyttig for å se sammenhengen i modellen. Figuren kalles populært for «boks»-økonomi, da boksene synliggjør hvordan modellen fungerer. Tallet henviser til hvilken relasjon som viser sammenhengen. Plusstegnet (+) betyr en positiv sammenheng. Eksempel: $G \uparrow \Rightarrow Y \uparrow$. Negativtegnet (-) innebærer at utslaget blir negativt. Eksempel: $i \uparrow \Rightarrow Ip \downarrow$ (negativ samvariasjon).

Bruk av modellen: prediksjon

Ønsker å se på hvordan de endogene variablene endres ved en endring i de eksogene variablene. Starter med å sette inn ligning (5) i (2). Setter deretter (2), (3) og (4) inn i (1):

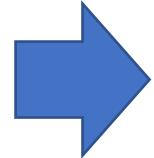
1. $Y = C_p + I_p + G + NX$
2. $C_p = c(Y - T) + C^0$
3. $I_p = I^0 - bi$
4. $NX = X^0 - aY$
5. $T = T^0 + tY$

1. $Y = c(Y - T) + C^0 + I^0 - bi + G + X^0 - aY$
2. $Y = c(1 - t) - cT^0 + C^0 + I^0 - bi + G + X^0 - aY$
3. $Y - c(1 - t)Y + aY = -cT^0 + C^0 + I^0 - bi + G + X^0$
4. $(1 - c(1 - t) + a)Y = -cT^0 + C^0 + I^0 - bi + G + X^0$
5. $Y = \frac{1}{(1-c(1-t)+a)} [-cT^0 + C^0 + I^0 - bi + G + X^0]$
6. Setter $Z_0 = C^0 + I^0 + X^0$ (konstant eksogen etterspørsel)
7. Setter $m = \frac{1}{(1-c(1-t)+a)}$
8. $Y = m[Z_0 + G - cT^0 - bi]$

Bruk av modellen: prediksjon

1. $Y = C_p + I_p + G + NX$
2. $C_p = c(Y - T) + C^0$
3. $I_p = I^0 - bi$
4. $NX = X^0 - aY$
5. $T = T^0 + tY$

1. $Y = C_p + I_p + G + NX$
2. $C_p = c(1 - t)m(Z^0 + G - cT^0 - bi) - cT^0 + C^0$
3. $I_p = I^0 - bi$
4. $NX = X^0 - am[Z^0 + G - cT^0 - bi]$
5. $T = T^0 + tY$

Der $Z_0 = C^0 + I^0 + X^0$ (konstant eksogen etterspørsel)

$$\text{og } m = \frac{1}{(1-c(1-t)+a)}$$

$$\text{og } Y = m[Z_0 + G - cT^0 - bi]$$

Bruk av modellen: konsekvensanalyse

Modellen på tilvekstform:

1. $\Delta Y = \Delta C_p + \Delta I_p + \Delta G + \Delta NX$
2. $\Delta C_p = c(\Delta Y - \Delta T) + \Delta C^0$
3. $\Delta I_p = \Delta I^0 - b\Delta i$
4. $\Delta NX = \Delta X^0 - a\Delta Y$
5. $\Delta T = \Delta T^0 + t\Delta Y$

For å få:

1. $\Delta Y = m[\Delta Z_0 + \Delta G - c \Delta T^0 - b \Delta i]$
2. $\Delta C_p = c(1 - t)m(\Delta Z^0 + \Delta G - c\Delta T^0 - b\Delta i) - c\Delta T^0 + \Delta C^0$
3. $\Delta NX = \Delta X^0 - am[\Delta Z^0 + \Delta G - \Delta cT^0 - b\Delta i]$

Bruk av modellen: konsekvensanalyse

For eksempel, hvis vi får en økning i eksporten og en positiv endring i ΔNX , vil vi få de følgende endringer for produksjon (BNP), konsum og nettoeksport:

1. $\Delta Y = m[\Delta Z_0 + \Delta G - c \Delta T^0 - b \Delta i] = m\Delta X_0$
2. $\Delta C_p = c(1 - t)m(\Delta Z^0 + \Delta G - c\Delta T^0 - b\Delta i) - c\Delta T^0 + \Delta C^0 = c(1-t)m\Delta X_0$
3. $\Delta NX = \Delta X^0 - am[\Delta Z^0 + \Delta G - c\Delta T^0 - b\Delta i] = \Delta X^0 - am\Delta X^0$

Bruk av modellen: konsekvensanalyse - multiplikatorfaktoren

- Multiplikatorvirkninger:
 - Hvis m er større enn 1 (som er vanlig), vil virkningen på BNP være høyere enn økningen i eksporten. Dette skyldes de samlede virkningene dette har på et lands økonomi
- Multiplikatorvirkningen består av:
 1. **Den direkte virkning:** Utslaget i på verdiskapning ved at eksporten stiger, er en tilsvarende økning i BNP. Etterspørselen etter norske varer øker i første omgang like mye som den økte etterspørselen fra utlandet
 2. **Den indirekte virkning (ringvirkningene):** Økt norsk produksjon skaper høyere inntekter hos de som leverer eksportvarer. Noe går til skatt, noe til sparing, og en stor andel til import. Det øvrige retter seg etter norske produkter og tjenester. Dette gir ny produksjonsvekst og verdiskapning som vil igjen øke etterspørselen etter norske varer og tjenester, osv.

Bruk av modellen: konsekvensanalyse - multiplikatorfaktoren

- Multiplikatoreffekten blir mindre og mindre for hver økning i de andre variablene
- Hvor stort det samlede utslaget er, avhenger av verdien på m:

$$m = \frac{1}{(1-c(1-t)+a)}$$

- Vi har at:
 - $c \uparrow \rightarrow m \uparrow$ - høyere marginal konsumrate fører til en større multiplikator siden forbruksetterspørselen blir høyere
 - $a \uparrow \rightarrow m \downarrow$ - økt marginal importrate bidrar til å senke multiplikatoren siden det skjer en større verdiskapning i utlandet fordi vi bidrar med en høyere etterspørsel der
 - $t \uparrow \rightarrow m \downarrow$ - høyere skattesats gir lavere multiplikator siden det offentlige drar inn mer av den private kjøpekraften

Mål-middel analyse

- Når myndighetene har satt opp et økonomisk mål, gjelder det å finne de best egnede virkemidlene for å nå det målet
- Den viktigste målsetningen er å oppnå full sysselsetting
- Avvik fra dette vil føre til at myndighetene setter i gang tiltak
- La oss si at ønsket endring i Y vil være ΔY_\emptyset
- Vi har virkemidlene G , T^0 , og t som går på finanspolitikk og i som handler om pengepolitikk

Mål-middel analyse

Dette gir når hvert enkelt virkemiddel brukes i samme rekkefølge:

$$\Delta Y_{\emptyset} = m\Delta G \rightarrow \Delta G = \frac{1}{m} \Delta Y_{\emptyset}$$

$$\Delta Y_{\emptyset} = m(-c\Delta T^0) \rightarrow \Delta T^0 = \frac{-1}{cm} \Delta Y_{\emptyset}$$

$$\Delta Y_{\emptyset} = m(-b\Delta i) \rightarrow \Delta i = \frac{-1}{bm} \Delta Y_{\emptyset}$$

Fra ligningen:

$$\Delta Y = m[\Delta Z_0 + \Delta G - c \Delta T^0 - b \Delta i]$$

Bruk av modellen – hvor lang tid tar det før vi faktisk får en ny tilpasning?

- I praksis tar det noen måneder eller opptil 1 år
- For eksempel, når vi får økt eksport:
 - Det tar tid å planlegge kontrakter for å levere mer og justere produksjonsnivået. Ny ansettelse, ny kapasitet og nye investeringer tar tid
 - Økt eksportproduksjon fører til økte fremtidige oppdrag for underleverandørene. Privat forbruk øker i forventning om høyere lønninger
 - Økning i kjøpekraft gjør at andre næringer også får økt etterspørsel, som gjør at de planlegger å øke tilbudet tilsvarende

Kapittel 7: konjunkturanalyse og stabiliseringspolitikk

- Introduksjon til konjunkturanalyse
- Eksempler på finansielle kriser og nedgangstider
- Årsaker til konjunktursykluser
- Modell for å analysere konjunkturfluktuasjoner
- Stabiliseringspolitikk

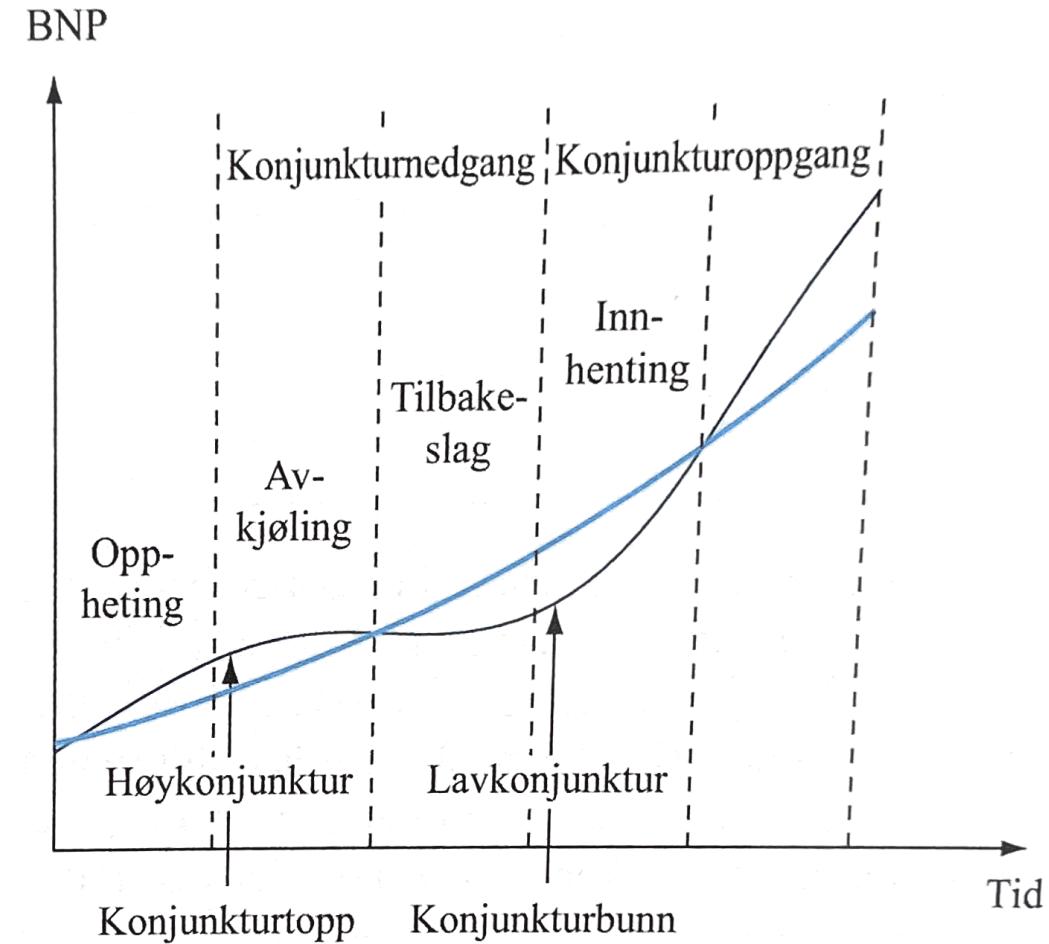
Introduksjon til konjunkturanalyse (engelsk: business cycles)

- Finansielle kriser er vanskelig å predikere: et fåtall forutså dotcom boblen og finanskrisen, men utbruddet av koronaviruset var det ingen som kunne vite at skulle skje
- Vi har også begrenset mulighet til å regulere økonomien
- Siden 1980-tallet har norsk og internasjonal økonomi vært preget av store svingninger
- Lavkonjunktur er tidsperioder forbundet med høy arbeidsledighet og høye kostnader for bedrifter, husholdninger og samfunnet
- Høykonjunktur er tidsperioder forbundet med lav arbeidsledighet og høyere kjøpekraft

Konjunkturer

Begreper

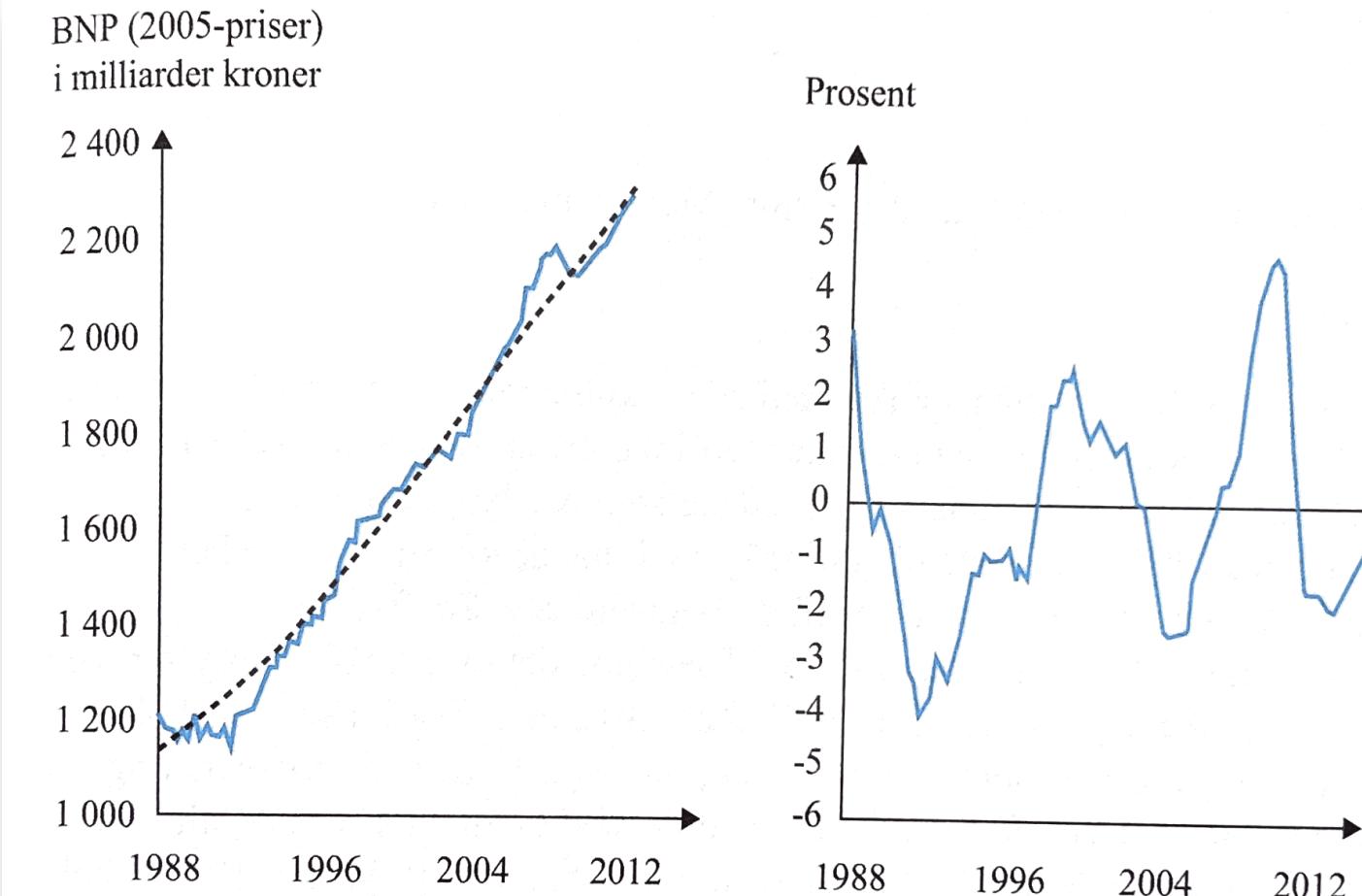
- Trendutvikling – stigningen i BNP vi forventer å se over tid
- Lavkonjunktur
- Høykonjunktur
- Resesjon – nedgang i BNP
- Depresjon – to konsekvente perioder med nedgang i BNP

Figur 7.1 Konjunkturforløpet

*Det er ulik varighet og styrke av de ulike fasene.
Kilde: figur 11.2 i NOU 2000: 21*

BNP utviklingen i Norge over tid

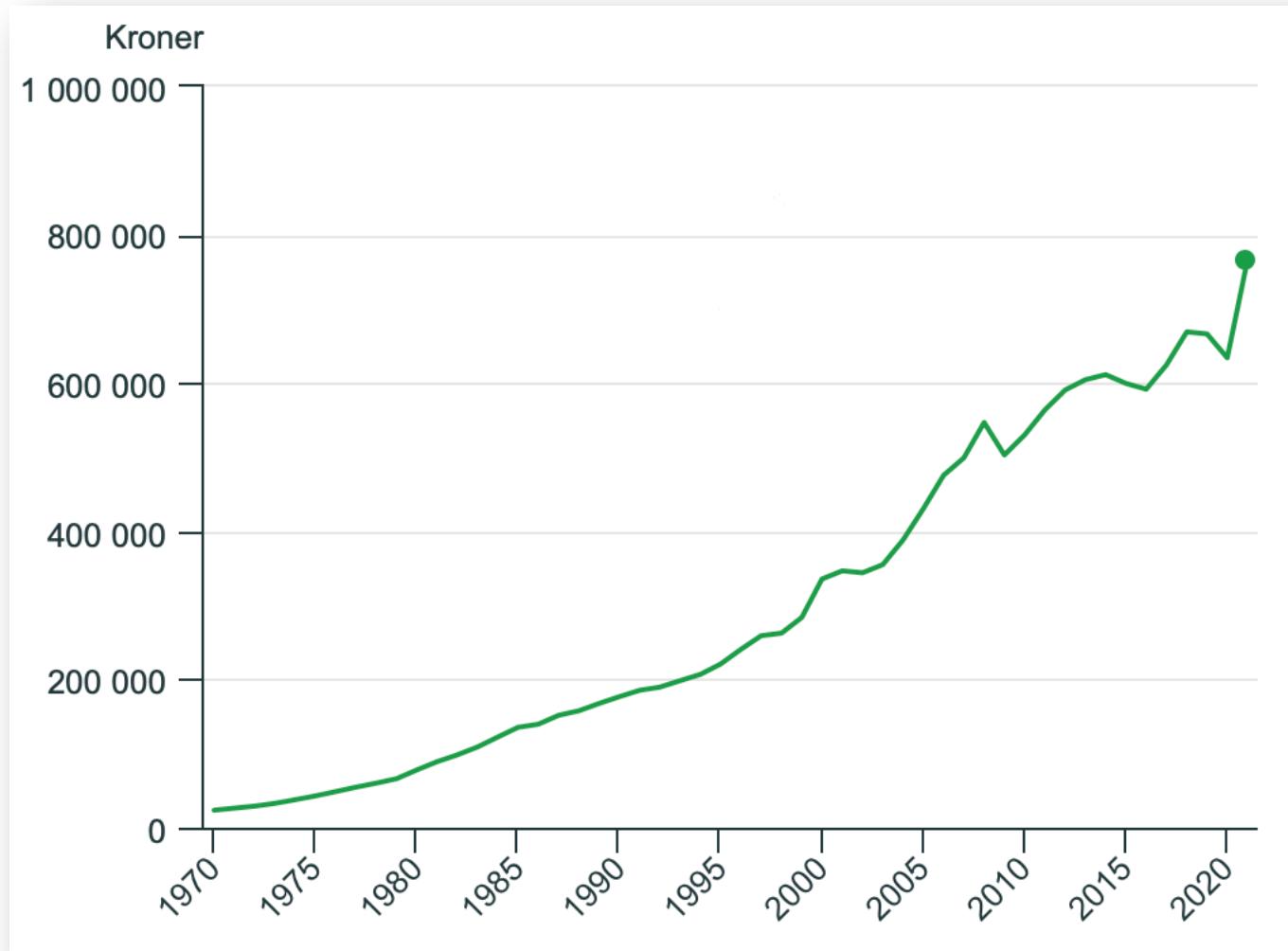

Figur 7.2 Konjunktursvingninger i Norge

Figuren til venstre viser nivået på BNP i faste 2005-priser i forhold til trendutviklingen. Fra 1988 til 2012 har BNP økt fra 1 200 til 2 200 milliarder kroner, dvs. 80 prosent vekst. Figuren til høyre viser svingningene i produksjonsgapet målt i prosent. Det har vært betydelige endringer i produksjonsgapet i perioden 1988–2012.

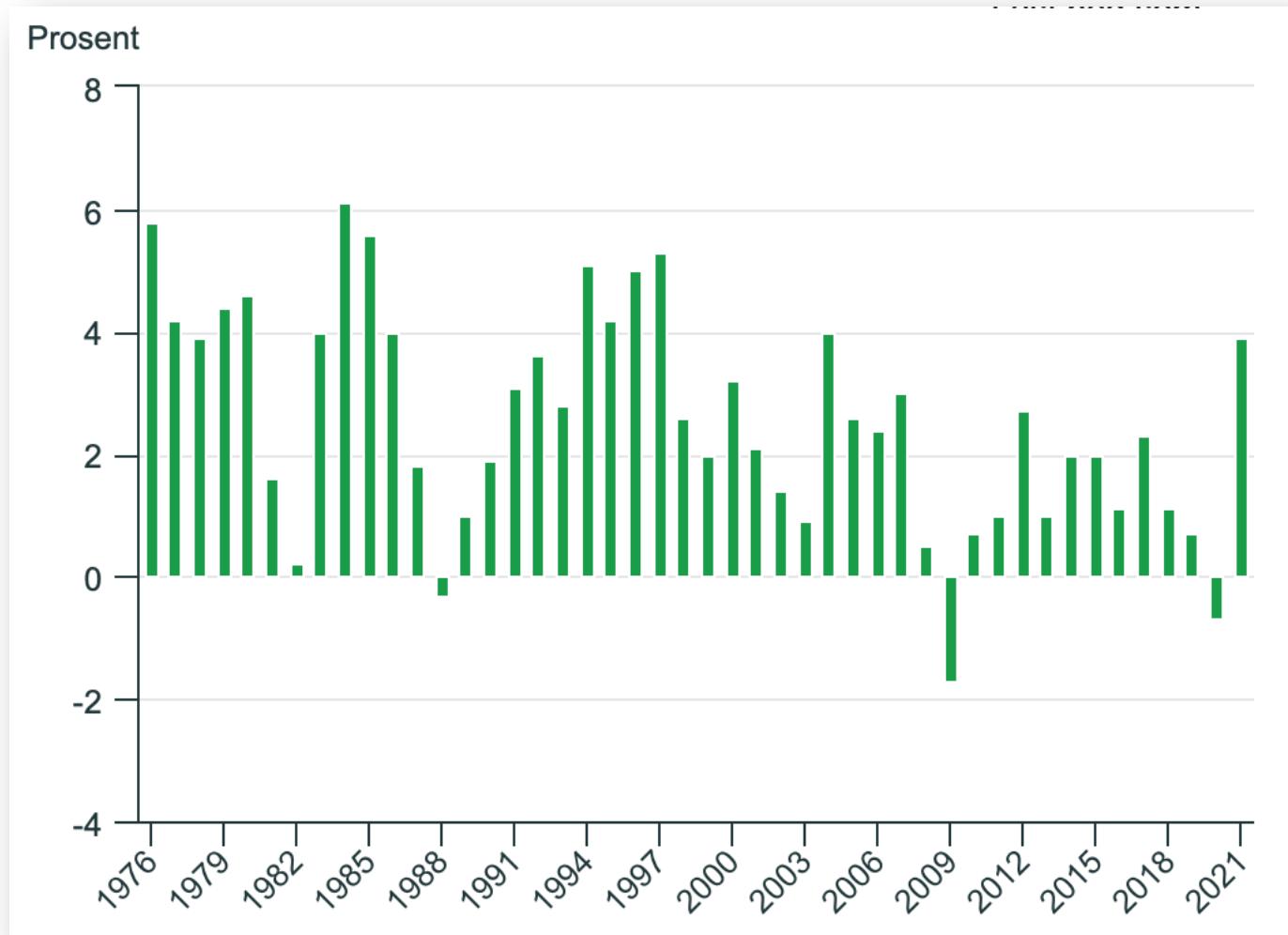
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

Utviklingen i BNP per innbygger over tid

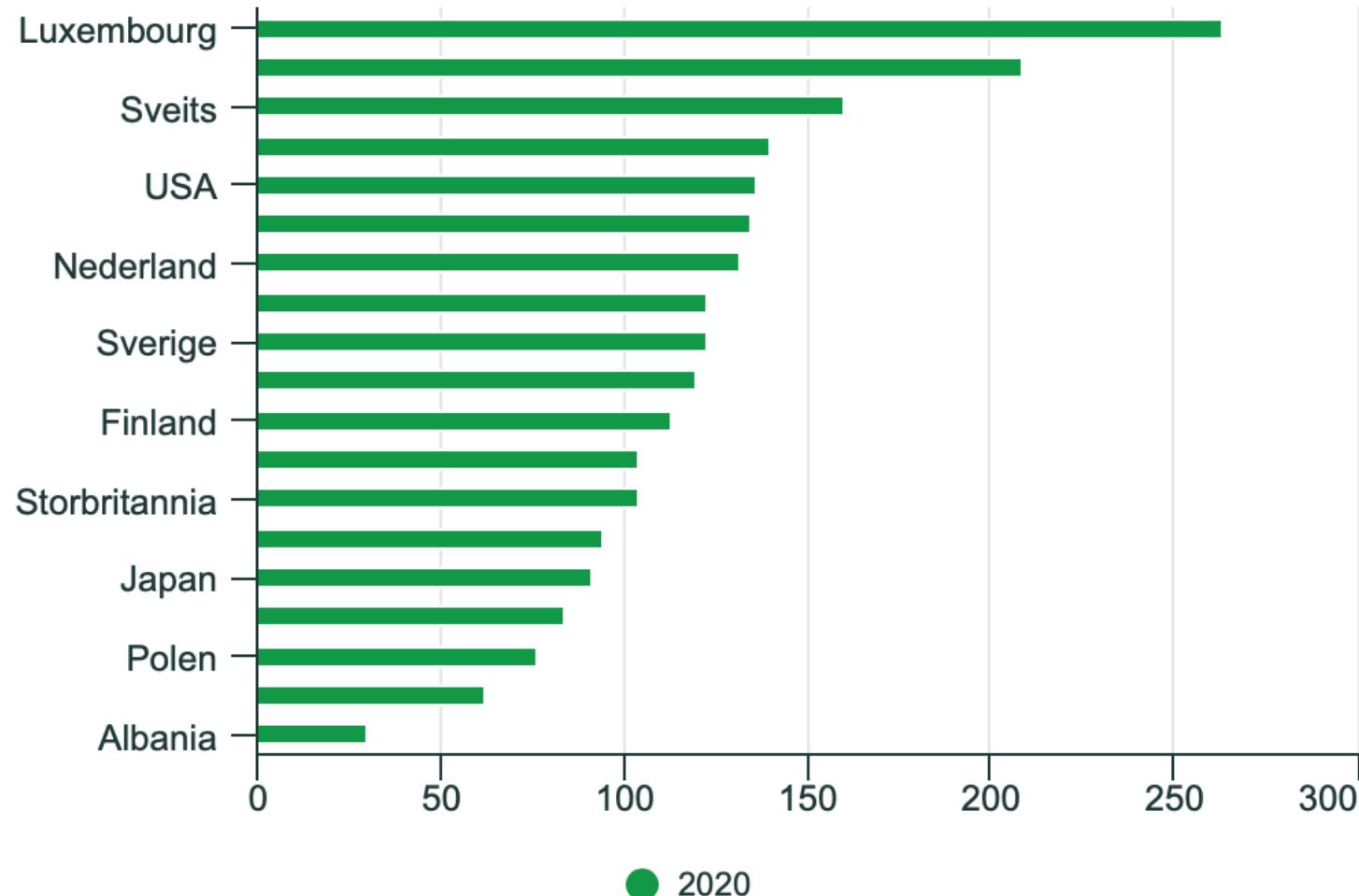
Kilde: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/faktaside/norsk-okonomi>

Årlig volumendring i BNP

Kilde: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/faktaside/norsk-okonomi>

BNP per innbygger for et utvalg av land, prisnivåjustert

Konjunkturbevegelser i Norge etter 1980

- 1984 – 1987: De glade 80'årene; lånefest og høykonjunktur
- 1987 – 1993: Kraftig innstramming, lav oljepris, høye renter, stort boligprisfall, bankkrise i 1991/1992, høy arbeidsledighet
- 1993 – 1999: Innhenting og gode tider med reformer innen den økonomiske politikken
- 2001 – 2003: Nedgangstider med dotcom-boblen og 9/11
- 2003 – 2007: Veksten i Kina / Asia tar av, sterk konjunkturopgang og stigende oljepriser
- 2007 – 2013: Finanskrisen og senere gjeldskrise i Europa. Effekten i Norge dempet grunnet oljefondet
- 2014 – 2015: Fall i oljeprisen og tilbakegang
- 2016 – 2020: Oppgang i økonomien, sterk gjeldsoppbygging og økning i boligpriser
- 2020 – : Covid 19 pandemien og Russlands invasjon av Ukraina

Konjunkturindikatorer kan brukes for å si noe om hvor i konjunktursyklusen vi er

- Ledende indikatorer
 - Aksjekurser
 - Lagerinvesteringer
 - Råvarepriser
- Sammenfallende indikatorer
 - Privat forbruk
 - Eksport
 - Privat investering
 - eiendomspriser
- Etterslepende indikatorer
 - Inflasjon
 - Sysselsetning

Årsaker til konjunktursykluser

- Ubalanser i økonomien
 - Stor offentlig gjeld
 - Lav sparing
 - Ubalanse i utenrikshandelen
 - Altfor høy eller lav realrente (nominell rente – inflasjon)
 - «Feil» fundamental prising av aksjer, eiendom, valuta

Hva forklarer kriser og bobler i økonomien?

- Mentaliteten av å forvalte «andre folks penger»
- Saudeflokkmentaliteten
- Troen av at man har risikospredning, selv om man egentlig ikke har det
- Moralsk hasard – f.eks. når store banker tror at staten kommer til å hjelpe de igjennom kriser – «too big to fail»

En modell for å analysere konjunkturfluktusjoner

Formålet er å analysere svingninger i BNP og sysselsetting ved bruk av formelen:

$$\Delta Y = m * [\Delta C^0 + \Delta I^0 + \Delta X^0 + \Delta G - c\Delta T^0 - b\Delta i]$$

Setter inn: $\Delta I_p = \Delta I^0 - b\Delta i$

og får:

$$\Delta Y = m * [\Delta C^0 + \Delta I_p + \Delta X^0 + \Delta G - c\Delta T^0]$$

Vi antar for enkelhetsskyld at multiplikatoren m er fast og ikke kan endres

En modell for å analysere konjunkturfluktusjoner

$$\Delta Y = m * [\Delta C^0 + \Delta I^0 + \Delta X^0 + \Delta G - c\Delta T^0 - b\Delta i]$$

- En konjunkturnedgang $\Delta Y < 0$ kan være forårsaket av følgende komponenter:
 - Redusert privat forbruk $\Delta C^0 < 0$
 - Svikt i private realinvesteringer $\Delta I^0 < 0$
 - Svikt i eksporten $\Delta X^0 < 0$
 - Redusert offentlig kjøp av varer og tjenester $\Delta G < 0$
 - Økt inntektsuavhengig skatt $\Delta T^0 > 0$

En modell for å analysere konjunkturfluktusjoner

Vi kan også studere relative endringer ($\frac{\Delta y}{y}$) ved å dele denne ligningen på y:

$$\Delta Y = m * [\Delta C^0 + \Delta I_p + \Delta X^0 + \Delta G - c \Delta T^0] \rightarrow$$

$$\frac{\Delta Y}{Y} = m \left[\frac{C_p}{Y} \frac{\Delta C^0}{C_p} + \frac{I_p}{Y} \frac{\Delta I_p}{I_p} + \frac{X}{Y} \frac{\Delta X^0}{X} + \frac{G}{Y} \frac{\Delta G}{G} - \frac{T}{Y} \frac{c \Delta T^0}{T} \right]$$

Definer: $\alpha_c = \frac{C_p}{Y}$, $\alpha_I = \frac{I_p}{Y}$, $\alpha_X = \frac{X}{Y}$, $\alpha_G = \frac{G}{Y}$, $\alpha_T = \frac{T}{Y}$ og skriv:

$$\frac{\Delta Y}{Y} = m \left[\alpha_c \frac{\Delta C^0}{C_p} + \alpha_I \frac{\Delta I_p}{I_p} + \alpha_X \frac{\Delta X^0}{X} + \alpha_G \frac{\Delta G}{G} - \alpha_T \frac{c \Delta T^0}{T} \right]$$

Tolkning: α_c er andelen privat forbruk av BNP og $\frac{\Delta C^0}{C_p}$ er relativ endring i privat konsum som ikke skyldes fluktrasjoner i disponibel inntekt osv.

En modell for å analysere konjunkturfluktusjoner

$$\frac{\Delta Y}{Y} = m[\alpha_c \frac{\Delta C^0}{C_p} + \alpha_I \frac{\Delta I_p}{I_p} + \alpha_X \frac{\Delta X^0}{X} + \alpha_G \frac{\Delta G}{G} - \alpha_T \frac{c\Delta T^0}{T}]$$

- Faktorer som forklarer størrelsen på konjunktursyklene målt i prosentvis endring av BNP:
 - Multiplikatoren (ligger på rundt 2)
 - Privat forbruk (utgjør ca. 55% av BNP)
 - Private realinvesteringer (utgjør ca. 15% av BNP)
 - Eksport (utgjør ca. 40% av BNP)
 - Offentlig konsum og investeringer (utgjør ca. 30% av BNP)
 - Nettoskatt (utgjør ca. 30% av BNP)
 - Marginal konsumrate ligger på ca. 70%

Stabiliseringspolitikk – hva kan myndighetene gjøre for å motvirke kraftige konjunktursvingninger?

- 2 typer finanspolitiske virkemidler som virker stabiliserende
 1. Aktiv stabilisering
Bruke offentlige virkemidler aktivt for å stabilisere endringer i BNP
 2. Automatisk stabilisering
Utforming av regelverket for skatter og offentlige utgifter slik at det er innebygde automatiske stabiliseringer i selve systemet

Utfordringer ved aktiv stabilisering

- I prinsippet kan myndighetene sette i gang direkte mottiltak for å stabilisere økonomien fullt ut – f.eks. kan et fall i eksporten eller private investeringer motvirkes med økt offentlig konsum og økte investeringer
- Men, det er flere faktorer som kompliserer dette...

Kompliserende faktorer for aktiv stabilisering

- Modellen vi har vist er svært forenklet
- Man vet ikke på forhånd hvor stort fall det blir i investeringer, eksport, etc.
- Tidsetterslep av tiltakene
- Endringer i konjunkturbildet kan skje raskt
- Mange velferdsgoder kan ikke være konjunkturavhengige (pensjon, helse, utdanning)
- Hindring av ønskede omstillinger
- Kompleksitet mellom eksport, sysselsetting, valutakurser og konkurranseevne
- Offentlig budsjettbalanse må nås på sikt
- Rikardiansk ekvivalens
- Feildiagnose pga. begrenset handlefrihet, manglende kunnskap, og iverksetting av tiltak på feil tidspunkt

Automatisk stabilisering

- Eksempler på politikk med automatisk stabilisering av konjunktureffekter:
 - Skattesatser koblet til aktivitetsnivå
 - Utforming av trygdeordninger og stønader basert på økonomien i et land

Hva skjer i den makroøkonomiske verden? Fortsetter med sanksjoner mot Russland

EU fryser midlene til Chelsea-eier Abramovitsj

EUs nye runde med sanksjoner rammer flere russisk milliardærer, oligarker, forretningsmenn og Putin-vennlige journalister. Det bekrefter EU tirsdag kveld.

Russland stanser midlertidig eksporten av korn til de fire tidligere sovjetrepublikkene Armenia, Hviterussland, Kasakhstan og Kirgisistan.

Myndighetene i Moskva grunngir dette med at Russland nå må sikre sin egen matforsyning og hindre prisøkning. Beslutningen gjelder hvete, rug, bygg og mais.

Russland stanser også eksporten av rørsukker og hvitt sukker til andre land av samme grunn.

Restriksjonene på eksport gjelder foreløpig fram til 30. juni for korn og 31. august for sukker.

Vestlige land har innført strenge sanksjoner mot Russland etter invasjonen av Ukraina, noe som gjør det vanskelig for landet å importere varer.

Hva skjer i den makroøkonomiske verden? Fortsetter med sanksjoner mot Russland

EU vedtar nye sanksjoner mot Russland

En fjerde runde med sanksjoner er vedtatt av EU, rettet mot militærindustrien, stålindustrien og energisektoren.

I tillegg innfører EU også et forbud mot å eksportere luksusvarer som dyre biler og smykker fra EU for å ramme den russiske eliten, og utvider kretsen med oligarker som omfattes av tidligere sanksjoner.

EU og Verdens handelsorganisasjon (WTO) er også enige om at russiske varer ikke lenger skal ha de samme fordelene som Russland hittil har nytt godt av i WTO-samarbeidet. Det kan åpne for straffetaks på russiske varer, og sidestille landet med Nord-Korea og Iran i verdenshandelen.

– Kort oppsummert er vi fortsatt fast bestemt på å isolere Russland ytterligere fra våre økonomier og fra det bredere internasjonale finanssystemet, sier EU-kommisjonens visepresident Valdis Dombrovskis i en uttalelse.

Foto: REUTERS/Alexander Manzyuk

Russere kjøper gull for å beskytte sparepengene sine som følge av at rubelen kollapset etter at Putin invaderte Ukraina.

Det melder Bloomberg.

Økende etterspørsel etter gull fikk sentralbanken i Russland til å stoppe gulkjøp for å sikre at det er nok til lokale kjøpere.

Landets største långiver, Sberbank, uttalte forrige uke at etterspørselen etter gull og palladium var firedoblet.

Gull regnes ofte som en tygg havn i krisetider.

Hva skjer i den makroøkonomiske verden? Ukraina utsteder krigsobligasjoner

Ukraina utsteder krigsobligasjoner verdt 185 millioner dollar

Ukraina utsteder obligasjoner både i dollar og deres lokale valuta hryvnja, ifølge Bloomberg.

Dollar-obligasjonene har en rente på 3,7 prosent, mens obligasjonene i lokal valuta har rente på 11 prosent.

Det er første gang Ukraina har utsteder obligasjoner i dollar.

Tirsdagens salg bringer totalen på såkalte "krigsobligasjoner" til 691 millioner dollar.

Siden krigen startet har landets finansdepartement kutte tilgangen til nettstedet for alle utenfor Ukraina for unngå cyberangrep, noe som gjør det vanskelig for utlendinger å få tilgang til informasjon. Finansdepartementet kommuniserer derfor med investorer via sine Twitter-, Facebook- og LinkedIn-kontoer.

En krigsobligasjon er en obligasjon som en stat gir ut for å finansiere krig eller krigsberedskap

Hva skjer i den makroøkonomiske verden? Økonomien i Norge går ikke ad undas enda ☺

Prisveksten er på vei ned. Lønnsveksten går motsatt vei.

Dyr strøm og bensin presser opp lønnsveksten. Norges Bank har siste ord med økt rente.

Det kan ved første øyekast se dystert ut for privatøkomat, dyrere bensin og dyrere importvarer.

Torsdag i forrige uke ble alle meldingene om høyere priser oppsummert i ett tall fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU):

- Samlet prisvekst i år blir anslått til 3,3 prosent. Dette er lavere enn prisveksten i fjor, som var 3,5 prosent.

Rentesettingen

Dette sa sentralbanksjef Øystein Olsen i årstalen 17. februar om å sette renten:

- «I gjennomføringen av pengepolitikken skal sentralbanker se gjennom midlertidige endringer i inflasjonen. Økning i enkeltpriiser, slik vi i det siste har erfart med strømprisene, gjenspeiler en knapphet som pengepolitikken hverken kan eller bør forsøke å motvirke.»
- «I Norge er det også tradisjon for at partene i arbeidslivet i stor grad ser gjennom uventede svingninger i priser og kostnader.»
- «Det er først hvis brede grupper, både prissettere og lønnstagere, krever kompensasjon for økte kostnader, at inflasjonen kan skyte fart. Skjer dette, er det sentralbankens oppgave å stramme inn pengepolitikken.»

Hva skjer i den makroøkonomiske verden?

Brent Spot: fall og høy usikkerhet

Hva skjer i den makroøkonomiske verden?
S&P500 har falt 8.7% de siste 3 mnd, hovedindeksen på
Oslo Børs har steget 0.22% i samme periode

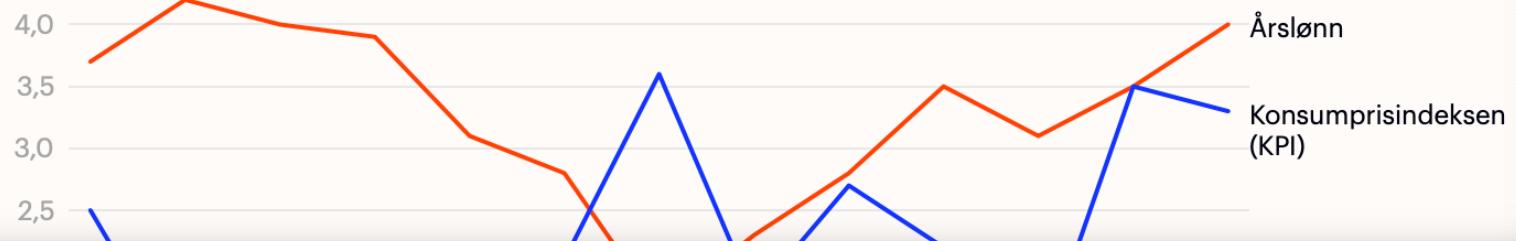
Hva skjer i den makroøkonomiske verden?
VIX indeksen måler volatiliteten (usikkerheten) i markedet
og er på et relativt høyt nivå

Hva skjer i den makroøkonomiske verden? Lønnsveksten overgår tilsynelatende prisveksten

Lønnsveksten og prisveksten kan gå hver sin vei i år

Prosent endring i årlønn og konsumpriser (KPI), regnet fra året før.*

«Ledigheten nærmer seg nå det lave nivået fra oppgangstiden før finanskrisen i 2008. Med så lav ledighet øker presset på lønninger og priser», skriver departementet. Anslaget er at ledigheten blir redusert med en tredjedel i år og enda litt mer neste år.

* TBU-anslag for prisveksten i 2022. Anslått lønnsvekst 4,0 prosent i 2022 på grunnlag av anslag fra SpareBank1 Markets og Nordea Markets.

Grafikk: Sigurd Bjørnestad • Kilde: Statistisk sentralbyrå til 2021.

Neste steg: Lønnsoppgjør

TBUs anslag om høyere prisvekst vil trolig slå ut i økt lønnsvekst.

Regneeksempel

Gå ut fra at følgende økonomiske sammenhenger gjelder for et land (anta at tallene er i milliarder kroner):

$$1 \quad Y = C_p + I_p + G + NX$$

$$2 \quad C_p = 0,80(Y - T) + 100$$

$$3 \quad I_p = 1\ 000 - 100i$$

$$4 \quad NX = 1\ 200 - 0,30Y$$

$$5 \quad T = T^0 + tY$$

Anta videre at:

$$G = 1\ 000, T^0 = 200, t = 0,2, i = 5$$